

חקירת הקצין המצרי שהובילה לתוכנית הדגל של ההסברה הישראלית מול מדינות ערב ("שקרים ועובדות")

"קול ישראל" מחריד את נאצר - התחנה הישראלית נלחמת בהצלחה ב"קול ערב".

"ויכוח משעשע התנהל בשבוע שעבר מעל גלי האתר של קאהיר וירושלים. לאחר שהודה רודן מצרים, קולונל נאצר, באחד מנאומיו, כי הוא מאזין בקביעות לשידורים הערביים של "קול ישראל", [הוא] עשה בשבוע שעבר צעד נוסף, ובצורה שאין לה תקדים ביחס לנשיא-מדינה החל להתווכח עם "קול ישראל", שביקש "לרענן" את זכרונו בנוגע למבצע סיני."

ש. שגב, מעריב, 4 אוגוסט 1959.

תוכנית הדגל של תחנת הרדיו קול ישראל בערבית "השקרים ועובדות" (الأكاذيب وحقائق) – "אלאכאדיב וחקאיק" נולדה בתקופתו של נשיא מצרים ג'מאל עבד אלנאצר לאחר מבצע קדש (1956). ניכר אז הצורך בניהול מסע הסברה מעל גלי האתר (טלוויזיה עוד לא הייתה) כדי לבלום את גל הלאומיות הנאצריסטית בעולם הערבי, למגר את שקרי התעמולה הארסית נגד ישראל, ולחשוף את המגמות האימפריאליסטיות של נאצר: לשלוט בעולם הערבי ולהפוך לקופאי של תמלוגי הנפט הערבי.

התוכנית עסקה במחקר השוואתי של דברי השקר שהוצגו בתחנות השידור של ארצות ערב, אל מול האמת. הוצגו השקרים, ולעומתם העובדות האמיתיות, וכל זאת בהקלטות מקוריות, בקולותיהם של מנהיגי ערב, מדינאים אחרים ופרשנים. הרציונל היה שקשה להכחיש הקלטה ולטעון שזה שקר – המאזין שומע קול אותנטי, מה גם שהמאזינים בעולם הערבי אהבו לשמוע את קולו של נאצר שניחן ביכולת להלהיב המונים. בארכיון של קול ישראל בערבית נשמרו כארבעים אלף הקלטות, נאומים, פרשנויות וידיעות ששימשו את התוכנית.

כדי להצביע על שקרים, אין זה מספיק לציין את השקר אלא יש להוכיח אותו ולשכנע לגבי אמיתותו.

התוכנית שודרה פעמיים בשבוע ולמחרת היום בשידור חוזר. אחרי מלחמת ששת הימים שודרה התוכנית שלוש פעמים בשבוע. עורך התוכנית ולעיתים גם הקריין היה שאול מנשה, איש קול ישראל בערבית.

לתוכנית היו מיליוני מאזינים במדינות ערב, דבר שהטריד מאוד את ראשי המשטרים במדינות ערב. אחד "המוטרדים" ביותר לתוכנית היה נשיא מצרים ג'מאל עבד אלנאצר שהאזין לתוכנית ומידי פעם אף נהג בנאומיו להגיב לתוכנית ובכך הוא העצים את חשיבותה בעיני המאזינים.

כיצד נולדה התוכנית "שקרים ועובדות" (דוד קרון – "סבא מספר")

במהלך מלחמת סיני (29.10.1956 - 5.11.1956) גוייס סא"ל (מיל.) דוד קרון, שהיה מקימה ומפקדה הראשון של היחידה, על ידי יובל נאמן (סגן ראש אגף המודיעין באותה התקופה) חזרה לשורות יחידת "מודיעין 10" לעסוק בחקירת הקצינים המצרים שנלקחו בשבי ורוכזו בעתלית.

וכך מספר דוד קרון

"סמוך לתחילת עבודתנו בעתלית בנובמבר 1956, הודיע לי איש המשטרה הצבאית שקצין מצרי בדרגת סרן מבקש לדבר עם האחראי. ביקשתי להביאו אלי, ולפני התייצב בחור צעיר ואינטליגנטי. הוא סיפר שהוא השליש של מפקד הדיוויזיה המצרית השמינית אשר חנתה ערב המלחמה ברצועת עזה, ובמסגרתה רוכזו הגדודים הפלשתינאים שהתגייסו לצבא המצרי. יש לו טענות קשות לקול ישראל בשפה הערבית: לדבריו, כאשר היה מגיע הזמן של שידור החדשות בערבית בקול ישראל, היה מפקד הדיוויזיה מצווה עליו לכוון את הרדיו כדי לשמוע "מה הם אומרים", שכן בקרב קציני הדיוויזיה רווחה האמונה שקול ישראל דובר אמת ורק אמת. אבל, הפריע להם ששדרן קול ישראל בערבית ניסה את כוחו להתחרות בניבול פה עם הקריין של התחנה המצרית "צות אל ערב" אחמד סעיד, שהיה ידוע בחריפות לשונו. לטענת הסרן המצרי, בכך שאנו מנסים לחקות את אחמד סעיד אנו רק מתבזים, ומוטב שנשאר דבקים בעובדות כי בזה כוחנו רב יותר.

שמעתי את דבריו בעניין רב. בו ביום עברתי בחדרה אצל עזרא דנין, שהיה אז אחראי על שידורי קול ישראל בערבית, וסיפרתי לו את הדבר. עזרא גילה עניין רב וביקש שאפגישו עם הקצין המצרי הזה. הבאתי את הקצין אליו לחדרה, ובין השניים התפתח דו-שיח מעניין. החלטתי להוציא את הקצין המצרי ממכלאת השבויים בתירוץ של מחלה, והעברתי אותו למלון בתל-אביב. שם הצטרף אליו איש מקול ישראל בערבית, וביחד הם כתבו סדרה של שידורים, שכעבור זמן הפכה לאחד מעמודי התווך של השידורים בערבית. הסדרה נקראה "שקרים ועובדות", ובתוכניותיה הוצגו השקרים של תחנות הרדיו הערביות, אל מול העובדות לאמיתן.

ערב שבת אחת אספתי את הקצין הזה ממלוננו בתל-אביב והבאתיו לסופשבוע אצלנו בקיבוץ. הוא לן בביתנו, ובשבת בבוקר טיילנו בסביבה, עלינו לתל-אל-צאפי, ובסוף הוא סחב את בננו הקטן עזרא על כתפיו...."

תוכנית "שקרים ועובדות" שודרה מידי שבוע בקול ישראל בשפה הערבית ברציפות לאורך 17 שנים, משנת 1957 ועד לאחר מלחמת יום הכיפורים בשנת 1974. היא נתפשה כאמינה בעיני תושבי מדינות ערב, איתגרה רבות את המנהיגים הערביים במדינות האויב והיוותה הצלחה הסברתית יוצאת דופן.